

К Т И Н Г М И Н

№ 2

INDHOLD

Litografi for og bag paa Omslaget af *Axel Salto*.

Literaturbetragtning. Af *Otto Gelsted*.

Fot. efter Matisse. Orig. tilh. Hr. Tetzen-Lund.

Mod fremmede Stjerner. Afskedsdigtet til Danmark. Af *Hans Hartvig Seedorf*.

Bebudelsen. Original-Farvelitografi af *Jais Nielsen*.

Akademiets Nedlæggelse. Af *Poul Henningsen*.

Fot. efter Matisse. Orig. tilh. Hr. Tetzen-Lund.

Fot. efter Vilh. Kyhn. Orig. tilh. Hr. Th. Oppermann.

Noter.

LITERATURBETRAGTNING

JOHANNES V. JENSENS Forfatterskab er udsprunget af en Identifikationsbestræbelse, et Forsøg paa at finde og fastslaa sin egen indre og ydre Overensstemmelse. Han har søgt sig selv i Bonden og Slægten, han har gjort sig til ét med sin Tid og opdaget det modernes Poesi, han har søgt rundt om Jorden for at forstaa sit eget og i sin Race og dens Historie har han eftersporet den Udvikling, hvoraf han er fremgaaet, og hvori han er Led.

Som et Udslag af dette stort anlagte Orienteringsarbejde, der i Art og Omfang leder Tanken hen paa Goethe, foreligger nu de fire første Bind af Pentalogien »*Den lange Rejse*«, der omfatter »Bræen«, »Nornegæst«, »Skibet«, »Det tabte Land« og et afsluttende Bind »Christoffer Columbus«, som forberedes til Udgivelse i 1920. Hensigten med hele Romanrækken er, som Johannes V. Jensen selv formulerer det, i sammentrængt mytisk Form, at give en Oversigt over Teknikens og Menneskeandens Historie fra den ældste forhistoriske Tid og op til Amerikas Opdagelse, hvormed den nyere Tid begynder. »*Den lange Rejse*« følger, hvad Menneskeheden har baaret med sig af Snille og Udvidetrang til fælles Næring paa sin Vej fra Dyret og op til det nu paa Gaden gaaende, ustraffede og ganske almindelige Menneske«.

Som Kulden var det elementære Hovedmotiv i »Bræen«, saadan er Ilden det i »*Det tabte Land*«. Bogen foregaar i de tertiære Skove før Istiden og Skildringen koncentrerer sig om det ildsprudende Bjerg Gunung Api (det malajiske Ord for Vulkan), hvorfra *Fyr* henter Ilden paa Enden af en Gren. Fyr faar Ilden gjort tam og følgagtig, og som Prometheus lønnes han ilde for sin Bedrift, dog er det ikke Gudernes Straf, men hans eget Folks opsamlede Nid, der indhenter ham: under et Udbrud af Gunung Api kastes han som Offer i Ilden. Senere dyrkes han som Solgud. Udbruddet bliver Gunung Apis sidste, og en Dag ser Skovfolket, at der ligger en hvid, mærkeligt og haardt skinnende Hætte paa Gunung Apis Hoved, det første Forbud paa Bræen.

I Modsætning til de tidligere udgivne Bind, hvor Mennesket optræder parvis som Adam og Eva — Dreng og Moa, Hvidbjørn og Vaar, Gæst og Pil, Germund og Gevn — beherskes Myten om Fyr af en mandfolkeagtig Humor, Kvinden er endnu ikke blevet Menneske — som det hedder, da Fyrs hellige Hule styrter sammen under Jordskælvet: »Ingen kom til Skade derved, et Tylvt Kvinder begravedes i et Galleri«.

Ellers slutter »*Det tabte Land*« sig i Indhold og Tone ligevægtigt og smukt til de kendte Bind, uden at byde paa særlige Overraskelser — engang imellem synes man, man har læst det før, i »Bræen«, i »Nornegæst«, men det er jo ogsaa den samme Verden man færdes i. Der ligger en Fare i den Virtuositet, Johannes V. Jensen har naaet i en Bog som »*Det tabte Land*«. Men noget uretfærdigt kommer der let ind i ens Bedømmelse, naar man allerede kender de tidligere Bind, hvis Plads i Rækken er efter »*Det tabte Land*«. Læst som Optakt til hele Serien, vil Bogen sikkert virke efter sin Hensigt. Indenfor den Begrænsning, Opgaven medfører, giver den et rundt Billede af Johannes V. Jensens beundringsværdige Evner. Vi har ingen som ham.

Johannes V. Jensen synes efter sine første Ungdomsbøger og de to amerikanske Romaner, af hvilke han senere har omarbejdet den ene til Drama, definitivt at have opgivet den egentlige Romanform som utidsmæssig og ikke liggende for hans Stemme — ogsaa Planen om at skabe den typiske danske Roman ud fra den Hovedtanke, at den typiske Dansker ikke er Manden men Kvinden, endte med at opløse sig i en Række Kroniker. Romanformen har Johannes V. Jensen for sit Vedkommende erstattet med Myten, hvis Væsen er at lade alle Tankeforbindelser straale

sammen i en Kærne og igen brede sig mod Horisonten, et Princip hvorefter Fjernhed og Fortætning holder sig i en evig og svævende Balance som Universet selv.

I *Otto Rungs* »*Paradisfuglen*« har vi et energisk Forsøg paa at skabe en tidstypisk Roman efter den gængse Teknik. Handlingen er samlet om et enkelt Hus i et bestemt Kvarter, Fuglehandler Fagerlins Hus nede bag Dom og Arresthuset. Her støder en Række Baggade- og Gullaschfigurer sammen, lidt folkekomedieagtigt, Forhus og Baghus, her vokser Flora Fagerlin op i Fugleboden til hun flyver ud til fremmede Verdensdele som vordende Dansediva. Bedst er Miliøskildringen lykkedes Rung, navnlig Fugleboden er et ypperligt Eksempel paa Rungs med Zahrtmann beslægtede koloristiske Evner. Svagere er Rung som Menneskeskildrer, han kan tegne et klart og sikkert Portræt som Billedet af Jonelescu, men skal han til at sætte sine Personer i Bevægelse, gaar det i Stykker for ham. Der kommer noget springende over deres Udvikling, de gror ikke organisk, vi ser dem ikke indefra, lever ikke med dem. Særlig uheldig er Morderen Ishøj faldet ud, han virker som en ren Konstruktion, man behøver blot at tænke paa en beslægtet Figur som Kirilof hos Dostojevski for at se Forskellen mellem Rungs Figur og en virkelig sammenhængende og levende Personskildring. Ogsaa Handlingen i Rungs Bog hænger ikke sammen i Limningen, Motivet med Flora og Motivet med Ishøjs Mord paa Jonelescu er ikke arbejdet sammen, Fagerlin er ikke komponeret ind i Handlingen og en bredt behandlet Figur som den gamle Kopist Westermann vedkommer den slet ikke. Kapitlet om hans Begravelse med de forbyttede Kister er et selvstændigt novellistisk Paafund, der falder helt udenfor Rammen.

Bogens Betydning ligger i de ofte kloge og skarpe Iagttagelser — nogle filosoferende Samtaler forekommer derimod temmelig haartrukne — og i Rungs Sans for lokal Kolorit. Dens Svaghed er Manglen paa indre formel Struktur, Styrke i Opbygningen, og paa indre Varme — rimeligvis hænger de to Ting sammen, Manglen paa teknisk Sammenhæng i Plan og Personer udspringer fra en Mangel paa umiddelbar kunstnerisk Indfølelse.

Hjortø møder med en Samling Bondenoveller, »*Indensogns og Udensogns*«, der stammer lige ned fra Johannes V. Jensens »Himmerlandshistorier«. Vi genkender disse Bønder, Søren Skrettes Forretningsdygtighed og Søren Petersens poetiske Tilbøjeligheder, hans Fremdrift og Ligevægt i Ulykken. Om nogen Art Efterligning er der ikke Tale, *Hjortø*s Kendskab er første Haands, og hele hans Maade at skildre paa er en anden, mens Johannes V. Jensen direkte gaar løs paa Kærnen i Motivet, nærmer *Hjortø* sig det gennem en mere detailleret, mere naturalistisk Beskrivelse, idet han i Modsætning til Johannes V. Jensen støtter sig stærkt til Repliken. Teknisk stammer »Himmerlandshistorier« direkte ned fra Maupassants Noveller, som de ogsaa minder om i de ofte voldsomme og uhyggelige Motiver. *Hjortø*s Noveller er ikke Noveller i den gamle, Goetheske Forstand: Fortællingen om en isoleret ejendommelig Begivenhed. De fortætter sig ikke om en enkelt spændende Episode, men Formen opstaar, idet *Hjortø* forfølger et Motiv, saa langt hans Viden om det naar. Metoden kan undertiden gøre *Hjortø*s Romaner noget springende, men giver hans Fortællinger en mærkeligt overbevisende og naturlig Afrunding. Hvor fremragende han er som Psykolog viste især hans værdifulde Romantrilogi: »*Støv og Stjerner*«, »*Hans Raaskov*« og »*To Verdener*«. Men bag Psykologen staar Mennesket, og skønt han aldrig direkte giver sin Medfølelse Udtryk, mærker man den overalt som en ordløs og ubestikkelig Medmenneskelighed, der er uden al Slaphed og fuldkommen blottet for Sentimentalitet.

En Kritiker brugte om *Harald Bergstedts* „*Alexandersen*“ den Vending, at med denne Bog aabnede Bergstedt Verdenslitteraturens tunge Port. Der var virkelig i Bogen en usædvanlig Fantasi — som i Skildringen af Ulvægene eller i Fortællingerne om Evigheds Taarn og Dødens Flod — og en bidsk Humor som i Vorherres og Djævlens Sammenstød med den hellige Overretssagfører. Det var dog let at se, at Bogen led af alvorlige Brøst — saaledes var f. Eks. Don Quixote — Sancho-Pansa-Motivet, der anlaas i Begyndelsen (Skrædderen og Torbine) ikke energisk nok gennemført, og det hele mundede lidt mat ud for en Rejse gennem Eksistensens Verden. Det var Eksistensen set fra Sæby, af et Par kloge Øjne og opfattet i en ejendommeligt krøllet Hjerne, men en Smule i Frøperspektiv. Jævnfører man »*Alexandersen*« med et lignende Forsøg paa i fantastisk Form at lægge et Snit gennem Tilværelsen, *Ernesto Dalgas* suveræne »*Dommedagsbog*«, er det klart, at »*Dommedagsbog*«, ikke »*Alexandersen*« har Krav paa Prædikamentet Verdenslitteratur. »*Dommedagsbog*« faldt imidlertid til Jorden, kunde ikke engang opnaa at blive udgivet paa Gyldendal, efter Sigende fordi L. C. Nielsen ikke syntes Dalgas' Vers var gode nok! Imidlertid er der ingen Grund til at beklage, at den lettere tilgængelige »*Alexandersen*« fik den Sukces, Bogen i saa høj Grad fortjente i Kraft af sin kvikke Satire og sin filosofiske Fantasi.

Svagere er den nye Bog i *Alexandersen*-Stil, „*Jørgensfesten*“. Den er langt snævrere, Bergstedt spiller her saa godt som kun paa ét af sine Emner: Overtroen, Indre Mission, Kirken, som han er en inderlig Hader af. Ligesom Upton Sinclair i »*The Profits of Religion*« ser Bergstedt i Kirken kun en kapitalistisk Institution til Udnyttelse af Menigmænds Dumhed og Forkrøblethed. Synspunktet savner næppe Berettigelse, og Bergstedts Lovprisning af Elskov og fri Natur giver »*Jørgensfesten*« en vis folkelig Værdi som Modvægt mod indremissionske Propagandaskrifter. Man giver Bergstedt Ret, men med et Suk — særlig morsomt var det ikke. Bogen skildrer, hvordan »*Krontyven*« sniger sig ind i Skt. Jørgens Stad paa selve *Jørgensfesten*, tager Bolig i Templet og sover hos Tempelbruden. Der er i Indledningen anslaaet en ironisk Tone, som desværre øjeblikkelig opgives igen. Ironi synes ikke at være Bergstedts Sag — heller ikke Elegance, man kan tænke sig, med hvilken spillende Underfundighed Anatole France vilde have behandlet et Emne som »*Jørgensfesten*« — ved Siden heraf bliver Bergstedts Bog den rene Træskodans. Hans Helt *Krontyven* skriger og larmer og hvæser af Raseri, »der var et Had og en Kraft i hans Røst, saa Spytstænket deraf stod den fortumlede Stormand i Øjnene«, siger Bergstedt et Sted. Literært set er Resultatet ikke blevet betydeligt, Bogen hører nærmest ind under Kategorien »*Folkelæsning*«.

Samtidig har Bergstedt udgivet en Digtsamling „*Bredere Vinger* —“, der danner et lyrisk Sidestykke til »*Jørgensfesten*«. I sine polemisk holdte Partier af mindre Interesse hæver den sig i en Række Digte, hvor Bergstedt direkte udtrykker sin kosmiske Livsfølelse, op til den store Poesis Højder. Der er i disse Digte en Livsjubel, som Døden staar magtesløs overfor:

Hvad skader mig Sorg, hvad skader mig Død,
naar Evighed flammer herover?
Lad sove saa sødt hver Kærlighed sød,
hvis Knokler i Frostnatten sover!

Og selv naar Jorden engang ligger rimfrossen mørk, og

aldrig en Gaasekile mere med Skrig svinger ind fra Havet i Fjorden — da skal engang, efter Aartusinders Forløb, en flammende Stjernesorm, foraarsvildt susende, sprænge Mælkevejens Ildring og tænde Jorden i Brand paany:

Da skal der springe en Stjernevaar her:
Sole skal centre sig midterst i Hvirvlen —
Maaner skal brage som kukkende Gøge,
Ildskyer gyngende som springende Bøge.

Saa manende sammensat og fortættet som hos Thøger Larsen er Bergstedts Panteisme vel ikke. Men den har sin egen Note af ukueligt Humør, der er meget forfriskende og af virkelig Storhed.

Buchholtz' »*Urolige Hjerte*« danner en Slags Fortsættelse til »*Egholms Gud*« og »*Clara van Haags Mirakler*«, for saa vidt den fører et Par af Personernes Skæbner videre, Emanuels og Siverts. Bogen har faaet Form som en Dagbog, og det maa siges, at Jegstilen, med alle de smaa Svinkeærinder og Indskud, den tillader, fortrinligt egner sig for Buchholtz' lunefulde, stærkt Hamsunpaavirkede Psykologi.

Hvor ypperlig er han ikke, hvor han er bedst! Hele Begyndelsen er pragtfuld fra første Scene med Drengen, der laaner Solformørkelsen ud, til Kulminationen i Scenen hos Hospitalskarlen, der er et Vidunder af makaber Komik. Ogsaa senere er der nok at glæde sig over, nydelige Episoder af en Forelskelse i Provinsen, nogle Skøjtescener af henrivende Friskhed og Billedet af en ung Pige, tegnet med paa én Gang forelsket Æmhed og skærende psykologisk Skarpsindighed. Ogsaa Sivert genser man med Glæde, alt hvad der grupperer sig om hans lille Søns Død er gjort med en Træfsikkerhed, der ikke er mindre end den, hvormed Sivert spiller Pladespil med Damehatte efter sit døende Barns Hoved. Senere tynder Morskaben ud, og Slutningsscenerne med Trafikinspektøren, der redder Emanuel ud af hans Misère som Jernbanemand, og Hjørdis, der hjælper ham over hans erotiske Skibbrud, er ikke rare, her er Buchholtz' Følsomhed, der er hans største Svaghed, fordi han ikke endnu forstaar at beherske den, løbet af med ham, det skulde nødvendigvis ende godt, selv om det gik ud over Bogens Konstruktion.

Som Konstruktion betragtet er »*Urolige Hjerte*« i det hele ikke fremragende, Emanuel og Ida er det centrale i Bogen, det Punkt, hvorom hele Bogen skulde have krystalliseret sig, og den brede Behandling af Sivert slaar Bogens Enhed i Stykker, saa kostelig en Figur han i sig selv er.

Den lidt pinlige Sentimentalitet, der skæmmer Slutningen af »*Urolige Hjerte*«, viser sig ogsaa ødelæggende i Buchholtz' Novellesamling »*Kærlighed og Komædie*«, baade Historien om Cowboyen og »*I Fabians Have*« løber ud i en populær Yndighed af udpræget ubehagelig Art.

Et Par andre Historier »*Rhinskvin*« og »*Mikkel Jensens store Rejse*« hører hjemme i Steensens Almanak og ikke i en Bog af en Skribent med Buchholtz' forpligtende Talent. Det er i Grunden kun den lille spøgefulde og glimrende gennemførte Bagatel »*Kloge Mettes Kur*«, der staar paa Højde med, hvad man har Lov til at vente sig af Buchholtz. Man kan uden Skade udskille dette Novellebind af hans Produktion og holde sig til de tre Romaner, der er saa særegne i deres Humor — en Humor, der synes udsprunget af en lurende, men med sejrrig Glans overvundet Galskab.

Otto Gelsted.

Mod fremmede Stjerner.

Afskedsdigtet til Danmark.

NU hvælver Himlen sin Kube
af Blaat over Cymblernes Klang
Og Solen forsølver min Strube
og smelter min Stemme til Sang.
Seraferne lægger en Lyre
af Guld i Gudfaders Favn,
mens Skyerne stille styre,
som Skibe mod Himlens Havn.

Det blaaner i Danmarks Dale,
hvor Mulden var mørk og graa.
Den bygefarvede Svale
forfølger en flygtende Aa.
Og Gøgen galer i Løvet
og sender sin Spaamands-Røst
med Trøst til hvert sødtbestøvet
og stigende Jomfrubrust.

Fra smilende Sølvsluser
gaar Regnens ilende Strøm.
Nu knoppes bag Solskinsbluser
de brusende Hjærter Drøm.
Og *Sorgenfri* rødmer af Anger . . . . .
Thi dybt i hans dunkle Bryst
udfolder en større Sanger
sin rene og rislende Røst.

Nu vandrer trods Vintertide
et Foraar gennem mit Sind.
Jeg føler min Piges hvide
Skulder imod min Kind.
Og over Novemberhimlen
gaar vaarlige Stjærnedryss,
med samme susende Svimlen,
som hendes berusende Kys.

Syv store straalende Stjærner
vi valgte blandt Stjærnernes Hær.
Thi Stjærnerne vogter og værner
hver den, som har Stjærnerne kær.
Og har jeg i Mørke belejret
dit Legems Ungpigelød —
ved Stjærnernes Lys har jeg sejret
og signet dit dejlige Skød.

Min Jomfrubrud, det har regnet . . .
Jeg hørte det regne i Nat.
Bag Draabetæppet stod Tegnet
sløret og morgenmat.
Jeg hørte hver Stjerne sige:
»Nu falmer vor Glans og forgaar.
Nu ligger jert lysende Rige,
hvor andre Stjærner staar.

Vor rullende Karm har baaret
jer bort over Nordhimlens Is.
Men den, som er stjernekaaret,
maa falde paa Stjærnernes Vis.
maa drage sin glimtende Bane
paa Æterens blaanende Grund,
til Flugten lader ham ane
det bundløses ukendte Bund.

Vi skænker dig, Søster og Broder,
en Himmel, vi aldrig ser.
Vi skænker jer Æterpagoder,
hvor Stjærnerne sner og sner . . .
Fra Nordenskoven vi følger
jert skønne og duvende Skib,
der splintrer de hvide Bølger
til Vintervindenes Piib.

Vi sender vor Hilsen til Øer,
rødmende Rev af Koral.
Til fugleomflagrede Søer,
der spejler det buede Fald
af Stjærner, hvis dødsdømte Bane
stod dybt med vor egen i Pagt,
skønt Rummet kun lod os ane
et Genskær af deres Pragt.

Vi sender vor Hilsen til *Duen*,
hvis lune og hvælvede Bryst
lyser mod Himmelbuen,
som *Duen* paa Kiloas Kyst.
Og *Fluen*, hvis svævende Vinge
er vævet af bævende Blaaf, en
Stjernehilsen I bringe
fra Thules isnende Slot.

Paradisfuglen skal sprede
sin straalefjedrede Svands.
Centauren holde sig rede
til Storm imod *Sydkorsets* Glans.
Og *Flyvefisken* skal følge
Morildens glidende Skær
over den krummede Bølge,
der kløves af *Sværdfiskens* Sværd.«

Saa drag da, I store Stjærner,
mod Vinterens svingende Pol.
Vi hilser dig, Vogter og Værner,
vor skønne syvfoldige Sol.
Mod Stjærnernes straalende Rige
gaar Skæbnen op som en Ørn.
Som den skal vi stige og stige . . . .
Fordi vi er Stjærnernes Børn.

Hans Hartvig Seedorf.

AKADEMIETS NEDLÆGGELSE

Med Undren konstaterer man, at det hele Postyr om Akademispørgsmaalet ikke er resulteret i een eneste fremlagt Studieplan eller eet eneste Forsøg paa Ordningen af Kunstnerens Undervisning.

Fra Eleverne paa Akademiet kan man intet vente sig i Retning af bestemte Krav. De tumler rundt i Protester og Adresser uden Holdning og uden Vægt. — Mangler de for Resten ikke en Fører, som kunde have sagt dem, at først da Docent Wanscher angreb Arkitekt Tvedes Karakter, var der for Alvor Grund til Protest ikke for Tvedes Skyld, men fordi Akademispørgsmaalet ikke løses ved, at Wanscher giver Attest for Vederhæftighed. Docenten har nu offentligt beklaget det skete, og det er for saa vidt uheldigt som det havde været bedre om Tvede og Akademiet var gaaet og Ansvar for Akademiet samlet paa een Haand.

I Traad med Sagens Udvikling er den fri Arkitektforenings Optagelse i Akademisk Arkitektforening vedtaget i A. A. med 52 Stemmer imod 15 og i den fri Arkitektforening med een imod hele Resten. Endelig dette er klare Linier. Den fri Arkitektforening betegner en Række af uopfyldte Løfter mod en Ungdom, som trofast har holdt sin Ærbødighed vedlige næsten indtil nu. Den kunde have opfyldt nogle af disse Løfter netop i Akademisagen og saaledes have faaet en smukkere Begravelse. Den har længe kun været et Navn og nu er denne Utilbørlighed rettet. Angrebet paa Akademiet er netop baseret paa det samme. Akademiet er kun et Navn, lad os arbejde paa, at det snart ikke er det mere.

Men med Hensyn til Akademisk Arkitektforenings Stilling til Akademispørgsmaalet, da er den vel den ganske simple og foreningspolitiske, at Majoriteten fra Generalforsamling besætter Professoraterne. Det er en klar og tydelig Situation uden generende Idealisme, og det er at haabe, at Ungdommen endelig vil tage klar Stilling dertil.

Man siger, at vi tager for akademisk paa Spørgsmaalet!

Men hvad mener Docent Wanscher?

Hvis nu den hele Aktion imod Jesper Tvede til Fordel for Edvard Thomsen *skulde* have ført til at Vilhelm Wanscher sad paa Akademiet som æstetisk Overprofessor med Carl Petersen og Kaare Klint i Dekorationsskolen og med Bentsen, Thomsen og Rafn samt Gottlob og Baumann i Arkitekturskolen — saa er der at sige, at der er ført meget daarlig Politik. Hvorfor er Listen ikke offentliggjort? Navnene er jo med et Par Undtagelser egnede til at kalde de aldeles desorienterede unge til Samling i Fryd og Glæde.

Sagen er vel den ganske simple, at ud over Pladsernes Besættelse havde man intet som helst at meddele Ungdommen. Til den, der spurgte om Realiteter, om en Studieplan, om et Lærestof, kunde man bare henvise til Kandidaternes lange Erfaring, kønne Stil og af Wanscher

anerkendte redelige Karakter. — Saa er det jo rimeligt, at man har valgt at tie helt, og ind i dette stumme Spil af Kegler er Jesper Tvede altsaa dumpet.

Der er flere der mener, at nu gaar det rigtig godt i Akademispørgsmaalet!

Nu kan det efter hele denne Forestilling ikke længer synes ubeskedent at stille et positivt Forslag til Ordning af Kunstnerens Undervisning.

1) Akademiet nedlægges.

2) Der oprettes en Malerskole med Statsunderstøttelse og med Undervisning i Teknik, Kemi og Tegning paa saa alment et Grundlag som det er de moderne Kunstnere muligt at undervise. Lad os nu se Sandheden i Øjnene: Det er overhovedet alt, hvad Akademiet kunde drives op til at præstere og det er ikke noget at oprette Professorater over.

Legater o. s. v. forvaltes som hidtil. Guldmedaljeuddelingen inddrages. Der er minsandten ingen som helst Anvendelse for Guldmedaljer.

3) Bygmesterens Uddannelse henvises til teknisk Skole — som passende ved denne Lejlighed kunde blive en *virkelig* Haandværkerskole.

Arkitekten som Tekniker henvises til Polyteknisk Lærestanstalt med den normale første Del og en for Arkitekter modificeret andel Del som Bygningsingeniør. Mindre kan en Tekniker ikke lære og derved slap vi for en Række af kunstneriske Arkitekter, som er en Skam for Standen.

Forskaan os for en Arkitekturskole, vi kan sagtens selv tilegne os de Par Kneb og Stil og Stoffornemmelser!

4) For den der yderligere ønskede at studere æstetiske Spørgsmaal kunde saa Universitetet oprette et Docentur i Kunsthistorie, som kunde besøges saavel af Malere som af Arkitekter.

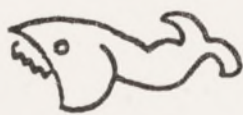
Saa giver vi Charlottenborg tilbage til Ministeriet. Det er upassende under den nuværende Bolignød at anvende saa stort et Komplex til et Bedrag. Statskassen trænger ogsaa til Overskudet ved denne Ordning efter at de Herrer er pensionerede.

Saaledes vil netop alle de Penge, som rent ud sagt smides i Nyhavn være sparede, men alle de Fordele af økonomisk og pædagogisk Art, som Kunstneren har af det nuværende Akademi er bevarede og paa en væsentlig Maade forbedrede.

Staten kan umuligt blive ved med at betale Farcen selvom et nyt Hold Pensionister rykker frem og overtager Rollerne.

Ungdommen ved, at vi skylder Wanscher og de andre, som aspirerer til Professoraterne meget — Utilfredsheden og Kritiken, selv den skarpe og personlige Kritik, Uærbødigheden for Tidens Autoriteter — alt det har de lært os og derfor er vi dem taknemmelige. Men de skulde have lært os Ærbødighed og Autoritetstro hvis Maalet var en Livsforsikring.

Poul Henningsen.

GABESTOKKEN

VILH. KYHN. — I oktober havde »foreningen for national kunst« en hundredearsudstilling af Kyhn's arbejder, i Katalogen var en fortale af akademisekretær P. Johansen, hvori bl. a. følgende: »Fra omkring 1870 var Kyhn mesteren i dansk landskabskunst jævnsides med Skovgaard, og hans mesterskab steg fra aar til aar i fylde og kraft . . . Han vandt sig her en ubestridelig plads ved deres side. Købke, Lundbye, Skovgaard og Kyhn danner det store firkløver i dansk landskabskunst, indbyrdes forskellige nok og dog saa nært beslægtede, at de hører uopløseligt sammen . . .« Forholdet er følgende: Kyhn har et eller to købkelignende studier, mangler ellers fuldstændig Købkes arkitektoniske, billeddannende ævne, saavel som Købkes følelse for farveforhold. Med Skovgaard har Kyhn æmner tilfælles, men mangler hans rolige monumentalitet og bredde. Med Lundbye har Kyhn næsten intet tilfælles. Lundbye er den mageløse tegner, linjernes mester, Kyhn tegner daarligt, den detaillerede forgrund f. eks. som alle fire benytte, er spænstigt og intelligent gjort hos de andre, sløjt og vagt tegnet hos Kyhn. Naar Lundbye er næsten kubistisk klar i terrainets planer (»Sjællandsk landskab«, Kunstmuseet), er Kyhn famlende og svag. Kyhn var ingenlunde en mester, dertil lavede han altfor mange ubetydelige ting, hvilke udstillingen ihærdigt havde samlet. Kyhn betegner en retningsdekadence; den stilfølelse, de tre nævnte mestre havde, havde Kyhn en del af til at begynde med (f. eks. Johan Klausens fuldendt skønne billede »Isskruning ved Taarbæk« og den ovenfor afbildede Th. Oppermann tilhørende figurkomposition), men han mistede den hurtigt, hans »nænsomme fordybelse i alle enkeltheder, sandhedskærligheden og ægthedsfølelsen, som skyr den virtuosmæssige tillavning, det danske sind for det simple og stærke, den følelse af samhørighed med naturen, der bliver til selvforglemmende ærbødighed« — kort sagt, alt dette rent ud sagt nonsens bød ham at følge naturen gennem tykt og tyndt og saa bliver det jo ofte ved det tynde. Videre skriver P. Johansen: »Der var intet »moderne« ved Kyhn.« Forholdet er, at Kyhn netop for sin tid blev moderniseret, tabte stilfølelsen og kom ind paa en naturalisme af tvivlsomt værd, han opfattede ikke omverdenen omsat i et rent kunstnerisk stof, som f. eks. Hans Smith gjorde det, han blev aldrig diletanten i sig helt kvit.

Aarstallene i sekretær P. Johansens katalogfortale er sikkert rigtige.

D.

LITERATURNOTER

I en Anmeldelse i sidste Hefte af „*Tilskueren*“ finder Redaktøren Lejlighed til at formulere sit Syn paa Kritikens Opgave. Han skriver: »Det er kun for de unge, der føler saa mange Tilskyndelser, at de ligesom maa klamre sig til et eller andet Dogme, for ikke at mærke Vandene slaa sammen over deres Hoveder, og for de udtørrede Splinter, som forlængst har glemt, hvad det vil sige at gro, det er kun for disse Læsere naturligt, at komme med bestemte Krav til Kunsten, sige til den, at den skal udtrykke det eller det, som de nu tilfældigvis har faaet Øje paa. Vi andre tager imod, hvad den bringer, dersom den kan bevæge os, og i denne Bevægelse finder vi Rigdom.«

Det er rart, at der foreligger en Tilstaaelse om Principløshed fra Dr. *Levins* egen Mund. Man forstaar nu bedre, at »*Tilskueren*« er blevet det for Forlaget kompromittende literære Pulterkammer den er. Forlængst har dens Literaturbetragtninger tilsat den sidste Rest af vejledende Autoritet, forlængst har den ophørt at være Organ for nogetsomhelst af literær Betydning herhjemme.

Man kan faa et Begreb om Poul Levins stemningsbevægede Kritik, naar man ser ham rose en Louis Moes »barske og yndefulde Lune«, og forstaar saa godt, at de unge »rundtossede Malere«, der er ødelagte af Snobberiet for Ung-

dommen, ikke formaar at sætte hans af de Louis Moeske Yndigheder opfyldte Sind i den rette »Bevægelse«. Men hvad om det er fuldkommen ligegyldigt for kunstnerisk Virksomhed i Danmark, om den bevæger eller ikke bevæger Dr. Levin?

Paa Gyldendalske Forlag har Hr. *Christen Hansen* udgivet en Roman »Berømmelse«, der handler om en ung Malers forgæves Kamp for at naa frem til Anerkendelse. Hr. Christen Hansen giver følgende overraskende Beskrivelse af de Intentioner, der besjæler en moderne Maler under hans Arbejde:

»Ved disse Tanker faldt det ham ind, at han vilde male et Billede, som skulde symbolisere hans Liv. Han tog en smuk Bojan, han brugte til Askebæger, og stillede den paa et gammelt, fransk Sjal. Bojanen skulde staa langt inde i Billedet til højre og alle Rynker, han lavede i Sjalet, samle sig ind mod Bojanen, hvorpaa alt Lys skulde ligge. Nogle Rammer, han anbragte lidt tilfældigt (!) i Baggrunden og som fik Lys fra Bojanen, skulde give Billedet noget fundamentalt (!) samtidig med, at de skulde symbolisere hans Livsopgave — Malerkunsten. Folderne i Sjalet betød hans Liv — hvordan alle hans Evner var løbet sammen til Slut i eet Punkt. Han gik ufortrøden i Gang og fandt selv, at Kompositionen var ganske smuk og holdbar.«

Vi kan forsikre Hr. Christen Hansen, at vi ikke anser hans Opfattelse af Hensigten med bildende Kunst for hverken smuk eller holdbar, og vi ser ikke, at der er nogen afgørende Forskel mellem hans Anskuelse og f. Eks. Slott-Møllers eller Rudolf Tegnens.

SKANDALEN I STOCKHOLM. I Katalogen til den danske Udstilling i Stockholm har Dr. phil. *Peter Hertz* skrevet et Forord. Vi citerer: ». . . Og var der endelig nogen Mulighed for, at en stor Udstilling af dansk Malerkunst og Skulptur fra 80 Aarene op til vore Dage kunde vække tilstrækkelig Interesse udover vort Lands egne Grænser?

Den danske Malerkunst og Skulptur egner sig i det Hele og Store ikke til Repræsentation, saavist som den ikke ejer fremragende, repræsentative Egenskaber. Den har ikke den norske Kunsts uimodstaaelige Voldsomhed og Energi, ikke den Svenskes koglende Skær af Romantik. Dens inderste Væsen er en intim Stiltfærdighed, der egner sig bedre til at virke indenfor et Hjemms fire Vægge end i et Udstillingsrum.«

Denne ældgamle Frase ejer en forbavsende Levedygtighed. Den er skabt af Mangel paa Begavelse og Hang til Magelighed; den er skadelig og historisk lidet dokumenteret. Hvorlænge skal vi finde os i denne latterlige Karakteristik? Hr. *P. Hertz* nærmer sig velopdragen: Bare nu Sverrig kan holde ud at se en dansk Udstilling. Vi er ikke fremragende og uimodstaaelige, heller ikke videre koglende, men vi er beskedne og intime! — Vi ledes ved den miserable Attitude. Tænk Dem om Peter Hertz, husker De Danmarkshistorien: Vi er af Vikingslæggt! Vort Flag er fyrigt og vore Sange stærke. Vore Forfædre underlagde sig Nordeuropa, vi er af Erobrernes haarde Stof. Her er Traditionen i vort Folk. Den, der ikke forstaar dette, bør tie og skamme sig.

Ved et rent Tilfælde (!) lykkes det os, at faa fat i Katalogen til Udstillingen i Stockholm. Af denne fremgaar, at Uds. har en ganske anden Karakter end den, der var Forudsætningen for vor Deltagelse. Det var lovet, at vi skulde blive tilfredse, vi er ikke bleven det. Det jævne og bestandig borgerlige, Smagsmaleriet og det individuelt betonedede Føleri anses stadig for uundværlige Bestanddele af en »repræsentativ« dansk Udstilling. Kan vi da aldrig undgaa Præget af Charlottenborg. Alene at se Katalogens Billedstof igennem, giver et stærkt Indtryk af Kedelighed og vaklende Smag. Det er Selvmord for Landets kunstneriske Prestige. At Uds. skulde have denne Karakter, er vi ikke itide gjort opmærksom paa. Vi beklager, at vi er repræsenteret paa Uds., endda repræsenteret med Billeder, som en, ikke tidligere omtalt, Hr. *Viggo Madsen*, har fundet for godt at udvælge af vore indsendte Arbejder.

Angaaende Ophængningen af Billederne savner vi Kendskab til hvorledes den er foretaget, men naar der i Katalogens Forord staar: ». . . Ungdommens Udstilling skal derfor virke som et kalejdoskopisk Spil af gnistrende Liv og rig Mangfoldighed«, kan man jo nogenlunde forestille sig det Pulterkammer af skrigende Sammenhobning de Unges Sal maa ligne.

Ansvarer herfor maa paahvile Hr. *Peter Hertz*, overfor hvem vi hermed udtrykker vor Mistillid.

Svend Johansen.

Karl Larsen.

Vilh. Lundstrøm.

Axel Salto.

DEN GAMLE HISTORIE. — I Anledning af den finske Udstilling paa Charlottenborg, har vi fra Maleren *H. Athela*, der selv er repræsenteret, modtaget en Protest mod det misvisende Valg af Kunstværker til Udstillingen. Hr. Athela oplyser, at de 3 finske Kunstnergrupper, Høstsalonen, Septem og November-Gruppen, af Staten er bleven beskikket til at være deres egen Jury, mens de unge og uafhængige Malere har maattet underkaste sig Censur fra de 3 Grupper. I saa Fald mister de Udtalelser *Emil Wickström*, Ordføreren for den finske Udstillings Komité, har fremsat, at Modernismen overhovedet ikke er naaet Finland, deres Berettigelse, og er kun en daarlig Undskyldning for at de Unge er skubbet tilside paa Udstillingen.

Paa Trælaaget over Svingdøren, der fører ind til Statens Museum for Kunst, er opstillet en Buste, som en Nipsgenstand paa en Etagère. Det er Thorvaldsens Hoved, hør efter: Thorvaldsens roligt skuende Aasyn paa roterende Sokkel! Saa hellere paa en Kakkelovn, den staar stille, bærer godt og har Hævd paa Bestillingen.

AKADEMIETS PORT. — I lang Tid har det irriteret Besøgende paa Charlottenborg, at Mellemporten ved Thorvaldsens Atelier har været lukket. Man har derved været tvunget til at gaa helt uden om langs Nyhavn og ned ad Sideporten dér, naar man skulde besøge Udstillingerne, Akademiets Bibliothek o. s. v. Der siges, at det er paa Grund af stedfundne Tyverier. Da Tyverierne imidlertid efter Lukningen stadig fortsætter — ikke mærkeligt, da en Mængde Mennesker nu forvildet løber omkring i Gaarden og gaar ind allevegne under Forsøg paa at slippe videre — synes Forholdsreglen ikke at have hjulpet. Der turde vel ogsaa være mere Grund til at lukke Porten ud mod Nyhavn, som saa kunde aabnes af Portneren, hvergang det krævedes. Hvis man tilbringer en halv Time inde i Akademiets Gaard, kan man træffe mindst 20—30 irriterede Udstillingsbesøgende, der efter endelig at være komne ud paa Torvet igen, har mistet al Lyst til Kunstbetragtning. Særlig i Øjeblikket overfor de finske Gæster, er Lukningen en oplagt Ufor-skammethed.

Da altsaa Forholdsreglen ikke har hjulpet og det paa forskellig Maade er til Gêne for en Mængde Mennesker, opfordrer vi hermed Akademiets Forvaltning til hurtigst muligt at lukke Porten op igen.

NOTER

FORSØG PAA EN ELEMENTÆR LITERATURFORTEGNELSE FOR ARKITEKTER. Efterfølgende Navne paa fjorten Værker offentliggøres i den Hensigt, at give den Arkitekt, der ønsker at studere, Muligheden for en historisk og faglig Uddannelse. Ligesom man giver den lærelystne Nøglen til Bogskabet uden at kunne give ham nogen Metode, hvorefter han skal studere, saaledes er disse fjorten Navne blot en Mulighed for en udvidet Horisont, et Stof til Berigelse, men med Hensyn til Vejen, som skal gaas og Metoden hvorefter der skal arbejdes synes enhver henvist til at gætte, til at gaa efter sin »indre Trang« til at klare for sig selv, saalænge de faa, der ved egne Fejltrin og eget Studium har vundet sig noget Overblik tier med deres Hjælp og kun støtter de unge i Kravet om mere Viden, men ikke ved Vejledning om, hvorledes disse Kundskaber skal søges.

De fjorten Bøger omhandler for det første Arkitekturteori og for det andet Metodelære, d. v. s. Filosofi og Matematik. Alene ved Gennemlæsningen af disse fjorten Værker forøger den opmærksomme sin Literaturfortegnelse med over hundrede Bind og ad denne Vej naar han da mulig frem til saa megen almindelig Viden, at han kan samle sig til et foreløbigt Overblik.

Walter Curt Behrendt: Die einheitliche Blockfront als Raumelement im Stadtbau. Berlin 1912 [Cassirer].

Des Vitruvius zehn Bücher über Architektur übersetzt von Franz Reber. Stuttgart 1865. [Krais & Hoffmann].

Leon Battista Alberti: Zehn Bücher über die Baukunst, ins deutsche übertragen, eingeleitet und mit Anmerkungen und Zeichnungen versehen durch Max Theuer. Wien und Leipzig 1912. [Hugo Heller & Co.]

Max Theuer: Der griechisch-dorische Peripteraltempel. Ein Beitrag zur Antiken Proportionslehre. Berlin 1918. [Wasmuth.]

W. Flemming: Die Begründung der modernen Ästhetik und Kunstwissenschaft durch Leon Battista Alberti. Leipzig und Berlin 1916. [Teubner.]

Schumacker: Alberti und seine Bauten. Die Baukunst. 1 Heft. II. Serie. Berlin und Stuttgart. u. Aa. [Spemann.]

Jørgen Fr. Jørgensen: Paul Natorp som Repræsentant for den kritiske Idealisme. København 1918.

Paul Natorp: Philosophie, ihr Problem und ihre Probleme. Einführung in den kritischen Idealismus. 2. Aufl. Göttingen 1918. [Vandenhoeck & Ruprecht.]

Paul Natorp: Volkskultur und Persönlichkeitskultur. 6 Vorträge. Leipzig 1911.

Wilhelm Windelband: Einleitung in die Philosophie. Tübingen 1914. [J. C. B. Mohr.]

Karl Vorländer: Geschichte der Philosophie I-II. 4 Aufl. Leipzig 1913. [Felix Meiner.]

A. N. Whitehead: An Introduction to Mathematics. London [u. Aa.]

Jules Tannery: Elemente der Mathematik. Deutsche Ausgabe von P. Klaess. Leipzig u. Berlin 1909. [Teubner.]

H. G. Zeuthen: Forelæsninger over Matematikens Historie I-II. København 1893 og 1903.

KUNSTMUSEETS AARSSKRIFT 1918. — Det nye Bind af Kunstmuseets Aarsskrift indeholder en statelig Række gennemillustrerede Artikler. Saaledes skriver K. Fåhræus om Manet-Samlingen i Ordrupgaard, M. Galschiøt om Eckersbergs Romeraar, Frederik Poulsen om to italienske Relieffer i Ny Carlsbergs Glyptotek, Karl Madsen om et spansk Billede fra det 15. Aarh., erhvervet til Kunstmuseet, Francis Beckett om Wuchters Portræt af Rigskansler Peter Griffenfeld, Karl Madsen om Museets Nyerhvervelser af nederlandsk Kunst, Leo Swane om Dankvart Dreyers Tegninger og Chr. Blinkenberg om Polykleitos. Smukt og anseligt som Heftet er, er det ikke fri for at være lidt kedeligt — en Undtagelse danner Galschiøts underholdende Meddelelser om Eckersberg.

Tilsendt: En Samling af Goyas »Desastres de la guerra« i den kgl. chalcografiske Bogudgave. Raderingerne findes udstillet hos Hans Frandsen, Kunstsalen, Nørregade 2.

»Kunst og Kultur«, 7. Aarg., Hefte 3—4, 1919, John Griegs Forlag, Bergen. Red.: Harry Fett og Haakon Schetelig. — Heftet indeholder bl. a. Gengivelser efter Revolds Udkast til Udsmykning af Børshallen i Bergen, samt en Artikel af Olaf Bull om Henrik Lund, der ikke netop viser den udmærkede Lyriker som nogen fremragende Kunstskribent. Artiklen er rigt illustreret med Portrætter af norske Skibsrhedere.

»Der Sturm« har med sin tiende Aargang skiftet Format (30 × 21 cm), men Bladet ligner ellers godt nok sig selv, de samme du-deiner-dir-dich-Digte og den samme krampagtige, tyske Ekspressionisme i Træsnit og Tegninger.

Klingens Kunstnermappe No. 2

8 Litografier

af

Vilhelm Lundstrøm

Trykt i 50 Ekspl. à 100 Kr. Udført i Cato's lith. Etabl. Faas ved Henvendelse til
Klingens Ekspedition. Mappen er fremlagt hos Vilh. Tryde, Østergade 3
og i Gyldendals Sortiment, Købmagergade. 8.

Alf Larsen: Digte

5 Originalraderinger af Axel Salto

I disse Dage udkommer Alf Larsen: Digte — Axel Salto: 5 Raderinger. Trykt paa
Van Gelder Papir hos H. H. Thiele i 60 numm. og sign. Ekspl. à 200 Kr
Raderingerne er trykt i Kleinsorgs Etablissement, hvorefter Pladerne
er ødelagt. Indbundet i litograferet Bind hos Petersen &
Petersen. Bestillinger modtages paa Klingens
Ekspedition, Poul Henningsen, Udby-
gade 1, N. Telf.: Nora 3232.

*Expeditionen kan ikke garantere for at Klingen kommer Abonnenterne rettidigt i Hænde naar Subskriptionen fore-
gaar gennem Boghandlerne. Klingen bliver udsendt samme Dag den foreligger fra Trykkeriet. Denne Dato vil frem-
tidig blive trykt under den sædvanlige Note med Bladets Oplysninger og vi beder ad denne Vej Abonnenterne føre
Kontrol med Boghandlernes Udsendelser. Adskillige Abonnenter har paa Grund af Budvanskeligheder o. l. modtaget
deres Hefte fra Boghandlerne en halv Snes Dage senere end de som abonnerer gennem Expeditionen.*

*Klingen udkommer med et Hefte hver Maaned og koster 30 Kr. om Aaret. Enkelte Hefter 5 Kr. Udgifter: Axel
Salto. Redaktion: Emil Bønnelycke. S. Dannekjold-Samsøe, Otto Gelsted, Poul Henningsen, Axel Salto og Poul
Uttenreitter. Redaktionens Adresse: Edv. Glæselsvej 1, Kbhn. F. Tlf. Godthaab 1870. Expedition: Poul Henningsen,
Udbygade 1. Tlf. Nora 3232, hvortil alle Henvendelser angaaende Forsendelser af Bladet, Abonnement o. s. v. bedes
rettet. Trykning og Litografi udføres i Cato's lit. Etabl. Raderingerne hos Max Kleinsorg.*

Kjøbenhavn d. 21. Dec. 1919.

